

Չեզի ալ յայտնի կիմացնեմ, սլարոններ որ ես գիտեմ՝
համարում ունենալ մարդասիրական գիտաւորութեանը
վրայ, որ զձեզ իմ մայրաքաղաքս բերաւ: ”

Երեքշաբթի առաւօտ՝ լոյսհիւր Պահրի շողեհա-
ւը ճամբայ ելաւ ասկից որ Եսորեստան երթայ . 600
կանոնաւոր զօրք կը տանէր աս նաւը, նաև պատերազ-
մական պաշտօններ ու դրամ: ”

Եկող շաբաթ օր՝ ուրիշ զօրքեր պիտի խրկուին Եսո-
րեստան, ասոնցմով՝ 20,000 հոգի կը լայ բոլոր պայած
զօրքերը: ”

Կիրակի իրիկուն՝ իշխանուհի մը ծնաւ Արքային .
որն որ ցամաքի ու նաւերուն թնդանօթները աւետիս
տըվին ժողովրդոց, ու սովորական լուսաւորութիւնը քին
իրեք գիշեր: ”

Հինգշաբթի իրիկուն՝ Գրան մեծերը, արտաքին ի-
րաց պաշտօնատար Ռէշիտ փաշային հետ խփառ ըլին,
յետոյ Արքային մօտը գացին որ շնորհատրեան յիշեալ
Սովորութիւնն ծնունդը: ”

ԻՅՈՒՐ

1 Կոյեմբեր: ”

Երեքշաբթի օր՝ Լոտովիկօ ըսլած Աստրիայի շողե-
հաւը Կոստանդնուպօլիսէն եկաւ . որուն մէջն էր Հա-
սան փաշան՝ 600 կանոնաւոր զօրքով, որոնք նոյն
գիշերը Պէրութ գնացին յիշեալ շողեհաւով: ”

Ընցած օր՝ Չայը ու Պէօտէմլիէ քիւղաքաղաքները
սաստիկ փոթորիկով անձրեւ գալով՝ հինգ հազարի չափ
թուղի նորատունկ ծառեր (ֆիտաններ) ջարդ ու բուրդ
ըրած է . ու սաստիկ անձրեւէն զետը թաշմիշ ըլլալով
բաւական փնաս տվերէ ան կողմերը եղած եղիպատի ցո-
րենին, սուսամբն ու պեօհրէնէն, որոնք բոլորովին
փտերեն, որովհետեւ աս սաստիկ հովը ու անձրեւը
տասնըհինգ օր քշեր է: ”

Աս անգամ Պօլսէն եկած նամակներէն իմացանք
որ՝ Յակոբոս Արքազանը հրաժարուի է Պատրիարքու-
թենէ . ու ազգիս գերայարգ Ամիրաները վիճակաւ ըն-
տրած են անոր տեղը, նախկին Պատրիարք, ու Իսկի-
ր ու Հիմակլան Աւաջնորդ՝ Ստեփաննոս Արքազան Արք
Լալիսկոպոսը: ” Կոյն օրը՝ Օրթոքսէղի եկեղեցւոյն քարոզիչ
Գէորգ վարդապետը, ու ան զեղի պատվաւոր քահանաներ

նոյն Հ. Լեքոնթին մէկ երիտասարդ մը մեռաւ կըսէ,
որ շատ սիրելի էր թաղաւորագուն իշխանի մը, որ չա-
փէ դուքս ցաւելով ասոր մահուանը վրայ, հարցուց
պնծերուն թէ՝ զիտե՞ն արդեօք որ կենդանի մարմին
մտած է անոր հոգին . անոնք ալ պատասխան տըվին թէ
զիտե՞նք՝ սղտիկ թաթարի մը մարմին մտած է, ու խոս-
տացան որ բերեն իրեն ան տղան . թէ որ՝ ասոր փոխա-
րէն, ուղած ստակնին տալու ըլլայ: ”

Արախացաւ իշխանը աս բանին վրայ, ու շուտ մը ար-
վաւ ինչ որ ուզեցին անոնք: ” Ինչ մը ատեն անցնելէն
ետեւ, մէկ աղէկ մը տարին անոր, ան ալ առաւ ընդու-
նեց սիրով, որպէս թէ իր սիրելին գտած եղաւ: ”

Յիշեալ հեղինակը՝ շատ ուրիշ արտաոյց զործքեր
ալ կը պատմէ, որոնք յայտնի կը ցուցնեն թէ՛ խաբեքա-
յութենէն ի զատ, անգլիկութիւն ալ ունին: Կը բռնեն
կըսէ՝ թէ այր և թէ կին, ու անոնց ձեռքերը ու ոտքե-
րը կապելով՝ մեքենայի մը մէջ կը դնեն, ու սկից զընկնին
միայն կերենայ, յետոյ կը տանին գետի մը մէջ կը նե-
տեն . աս անգլիկութիւնը տեսնողները՝ ամենեւին դէմ չեն
կենար . վասնզի անանկ կըսեն պոնձերը թէ՛ անոնք որ

էն Տ. Գալուստը՝ Խնիկիտ խրկուցան, որ երթան
հրաւիրեն յիշեալ Արքազանը որ Պօլս դայ, ու ազ-
գին փափաղը լեցնէ: Իր խոհեմ կառավարութեամբ
ԲԸ: ”

Իսկցինք նաև՝ թէ շատ բարի ու ազգօգուտ գիտա-
ւորութիւններ ունին մեր յարգի Ամիրաները, ուստի՝
պարտաւոր ենք յատկապէս շնորհակալ ըլլալ անոնց,
որ ազգին բարեկարգութեանը սրտանց հոգ կը տանին
ու կաշխատին միշտ ի փառս Եսորեստոյ: ”

Մանգարի Հարք ըսլած անգլիարէն օրագրութեան
մէջ հետեւեալ յօդվածը կը կարդանք մեր ազգին վը-
րայով: ”

“Նշանակելու արժան բան մընէ, կը թուիման ու
բաղադրութեան վրայօք՝ Հայոց ազգին ըրած յա-
ւաքովութիւնը քիչ օրվան մէջ . մանաւանդ Իսկի-
ր անկող հայերը՝ իրենց ազգին պատիւ ըլին կերպ կերպ
կը թուիման վերաբերեալ հաստատութիւններ ընելով,
ու մանաւորապէս դարձան հաստատելով՝ արդա-
յոց ու աղքատաց համար . աղքատը ուսումնարանը՝ որուն
ծախքը ազգը կընէ 250 աշակերտի չափ կայ . ու աղ-
քեւանց զարատունը՝ բացակայ ազգասէր մը չինել տված
է, ու բոլոր ծախքը ինքը կընէ . ուր տեղ ալ 100 ա-
շակերտուհի կան: Ինչ ատեն է որ օրագիր մը ևս հաս-
տատելին Իսկի-ր հայերը, Արշալոյս Արարատեան ու
նուն . աս օրագիրին հրատարակութիւնը՝ որն որ քա-
ղաքական, ասեւորական ու բանասիրական լուրեր կու-
տայ, մեծ պատիւ է անոր հիմնադիրներուն, ու նոր
թուական մը պէտք է համարվի Հայոց մէջ . ասկէ ի
զատ՝ յիշեալ օրագիրը անշուշտ անհամար օգուտներ
պիտի պատճառէ աս բարեսէր ու մտացի ազգին: ”

Վերջիշեալ անգլիարէն օրագիրին գովութիւնը՝ մեր
ազգին վրայ, մեծ ուրախութիւն տըվաւ մեզի . որով-
հետեւ ասանկ բաժնեւորական խօսքերէն՝ մենք ալ կը յոր-
գործինք, ու մեր օրագրութիւնը առաջ տանելու ջան-
քերնիս կեզկայունենք: Բայց կը ցանկանք որ՝ մեր ազ-
գասիրութեան ողբով սկսած աշխատասիրութիւնը, հա-
ճելի ըլլայ ամենուն . ու չենք երկրայի բնաւ, որ մեր
յարգի ընթերցողները՝ սիրով կընդունին բարի գիտա-
ւորութեամբ դրբված ազգօգուտ պատմութիւնները . ու
ծուռ մեկնութիւններ չեն խտար՝ անոնց միտքը աղէկ մը
չի հաւարտի, կամ՝ բծախնդիր մարդիկներուն շաղա-
կաւորութեանը (բաժնաւորութեանը) ակնաշ զընելով: ”

Իրենց ձեռքով կը խղճուին, շատ երջանիկ վիճակի մէջ
են անգլիի աշխարհը . և թէ՛ ջուրը նետված մարդիկը ա-
ղաչեր էին զերեն, որ աս շնորհքը ընեն անոնց: Կը
խորատեն նաև՝ պարզամիտներուն որ ոսկեղծ թղթեր և
աղնիւ կերպաներ կըսէին զերեն երկն, ասանկ ըսելով
թէ՛ ան աւելն երկնած աղնիւ բաները՝ ոսկիի, արծաթի,
ու հանդերձներու կը փոխվին մէկալ աշխարհի մէջ, որ
իրենց մեռած աղքատներուն հաշիւաւոր է: ”

Ունիք աս խաբեքաներէն ծուռ կուգան փողոցները,
վիզերնիս եղան ու ծանր շղթաներ անցուցած . ամեն
մէկ դռան առջև կընթան կը խախտին, ու ողբալի ձայնով
կը պօռնան ըսելով: ” Տեսէք ինչ նեղութիւններ կը քա-
շենք, ձեր մեղքերուն քաւութեանը համար: ” Աս մարտ-
ցիկ սուտ կըստաւորներուն շատերն ալ զոյն զոյն կտորնե-
րէ կտրած հանդերձմը կը հագնին . զուլանին մեծ խոյր մը
կը զընեն, որ հովանոցի (չէմսիյէի) կընմանի, ու ճամբանե-
րը նստած՝ զանգակ զարնելով ողորմութիւն կը խնդրեն
անցնողներէն: ”

Կը պատմէ ևս՝ նոյն Հ. Լեքոնթին, ” թէ ես տեսայ մէկ
օր մը՝ զեղի մը մէջ, որ երիտասարդ պոնձմը խոնարհ ու

որովհետեւ մեր օրագրութեան գլխաւոր նպատակը ու-
րիշ բան չէ՛, բայց միայն ազգիս պայծառութեանը հոգ
ունենալ ու անոր պատիւը պահել: ”

Այսու ամենայնիւ՝ պարտաւոր ենք յայտնի բարեսէր
հատարակութեան, անկեղծ երախտագիտութիւնը՝ որ
ուրիշը, թշուառու և Կոստանդնուպօլսոյ մեծապատիւ
մեր պաշտպաններուն, որոնք զովիկ ազգասիրութենէ
շարժեալ՝ անգուցար խնամք կը տանին աս օրագիրին
յատաջագիմութեանը: ”

Լ. Կոյն- Բերդին տաճարը: ”

Մէհմետ Լի փաշան կորսնցուց Արքայի ահագին
բերդնալ: Աստիճաղոց պատերազմական շողեհաւով
Սարիան կոչված՝ եկաւ ասոր ու հետագայ լուրերը բե-
րաւ: ”

Հոկտեմբեր 19 ին՝ դաշնակց տերութեանց նաւերը
երան Պէրութէն, այսինքն՝ 1 մեծ տաճարի նաւ 7 ինկի-
լիզու մեծ նաւ, 2 աւստրիական ֆիլիսթայ, 6 շողեհաւ
որոնց մէջ՝ 3500 ցամաք հանելու զօրք կային, ու գէւ-
րի Արքա գացին: 22 ին, կէս օրէն ետեւ, սկսան քա-
շովթեամբ ծեծկըլիլ, նաւերուն կէսը բերդին մէջ կող-
մէն, ու միւս կէսը մէկալ կողմէն: 3 ժամու մէջ ասին
աս բերդը: Երբոր սաստիկ կրակ կընէին երկու կողմէն
բերդին մեծ ձեպնաւոր բռնկեցաւ ու բոլորովին երկնքը
երաւ: Դաշնակցները շատ փնաս չի կընէին, 22 հոգի
մեռան, 44 ալ՝ խոցվեցան: Կոյն իրիկունը՝ ժամ 12ը
անցած, ծեծը դադարեցաւ . կէս զիշերուն եղիպատի զօրքե-
րը սկսան բերդէն դուրս փախչիլ . ան ատենը՝ ամիշալ
Վլոքորը իր նաւուն մէջ եղած տաճարի զօրքերով ցա-
մաք եկաւ ու Օսմանեան դրոշակը անկեց բերդին վրայ: ”

Միւս նաւերուն զօրքերն ալ մինչև առաւօտ դուրս ե-
լան: Հոկտեմբերի 23 ին՝ ամիշալ սիւ Հաւալը Սիւթ
ցամաքը եկաւ: Հատ փնաս կըսած է բերդը, ու քաղա-
քին մէջ . տեղ չի կայ որ զեն տեսած չըլլայ: Երկուստա-
քիները աղէկ դէմ կեցան, ալ անկեց աւելի չէին կը-
նար ինչու որ՝ ոչ պատենշ (թապեա) մնաց և ոչ բերդ
միտակ ֆրէնս Հաոլը կոչված նաւէն, 3 ժամու մէջ
4410 ուսմը նետեցին: ”

պտրկեշտ կերպարանով, պատգարակի (թէ՛ձիւրէի) մէջ,
զոգված կայներ էր, որու ներսի կողմը երկան ու սրտ-
ծայր բեւեռներ կային խիտ առ խիտ (սըլս սըլս) գտնված.
անանկ որ՝ բնաւ չէր կրնար շարժիլ կամ տեղմը կոխելիլ
առանց չարաչար վերաւորվելու գնիքը: Երկու հոգի ալ
բռնած էր, որ աս պատգարակը զոչուլութեամբ կը պտըտ-
ցնէին ան զեղի տունը, ուր տեղի բնակիչներուն աղա-
չանք կընէր պոնձը որ ողորմին իրեն: Ես ձեր հոգիին փըր-
կութեանը համար զոյգվեր եմ՝ կըսէր՝ ասոր մէջ, ու անանկ
ուրա ըրած եմ որ ամենեւին դուրս չեկամ, մինչև որ աս
բեւեռները ծախու առնողը չըլլայ: ” Երկու հազարէն ա-
ւելի բեւեռ կար կըսէ . ամեն մէկ բեւեռին համար երկու
զուտուշի չափ ստակ կուղէր ու կըսէր, ասոնց ամեն մէկը
օրհնութեան աղբիւր կը լայ ձեր տանը մէջ: ”

Ըստնյմէ մէկ քանինալ երեսուն մէկ կողմէն մէկալ
հերկներ (սիդեր) կանցընեն, ու ողորմուկ ձանով մը կը
վախեն անցնողները թէ՛ ասանկ չարաչարք ախտաւոր
իրենց մինչև որ մեռնին, թէ որ կը յամալին չեն ուզեր ու
ղորմութիւն տալ: Կան մէկ տեսակ ալ դատարկատուն մո-
րացիանէն, որոնք պոնձերուն պէս ժողովուրդը վախ

Օրինակական սրնառուկը. որու մէջ 2 միլիոն զուգուշ
կան, ու 150 մեծ թնդանօթ, որ օսմանցոյ ձեռ-
ն առած էին վերջին պատերազմին մէջ, դաշնակցաց
որը անցաւ: Հաս փախստակներ եկան օսման հան-
դակին տակը:
Մէկ մեծ առձիկ հաւ մը՝ 1050 գեղով Պօլիս գնաց
հաւին մեծ սիւնը նորոգել տայ, որն որ պատերազ-
մին մէջ քանակացաւ:
Սառիսան շողենաւին մէջն էր Վ ուօրքոյ ամիրայը,
որիս կերթար որ ինքը տայ սա մեծ լուրը Վ եհափար
ըբային:

Յոսանայու օտարութիւնը՝ ր Պան կոչված,
ապէշու վերջին լուրերը տալով, կըսէ թէ զօրազուր
սիրահարելով ան եղի թագաւորին կանանց
թիւն, ու չուզելով որ իր յանցանքը իմացվի, թուա-
րեց զ թագաւորը Ուպէ անուն. որ կասկած ընելով
թէ իրեն թոյն խռնուցած են, առաւ իր ծնաւորը, որ
ետակ մը ծխաբարձ է, ու սկսաւ քաշել մէկ էջան-
ք ալ գու գեղթափի (բանդէհի) տեղ կը բանեցնեն
Հապէշները, ու ծածուկ կը սրահեն անոր անունը: Աս
եղբայր մեծներէն խալսեցաւ, ձեռք ձգեց յանցաւոր-
ները՝ որոնք ութ հոգի էին, ու անոնց ամէն մէկուն
ալ ձեռքը կտրել տալէն ետեւ, մէկ անապատ լեռմը
քարոյն զանաւոր: Բայց անհաւատարիմ կնիւնը, ա-
մենին պատիժ չի տրվեցաւ:

Աս թագաւորին եղբայրը՝ որ ծանր հիւանդ էր, երբոր
առողջացաւ՝ հայ բժիշկինը ձեռքով, շատ գեղեր փցուց,
ու ապաւանդեցաւ իր եղբորը դէմ: Յետոյ դնաց միա-
շանեցաւ: Ուստի — Ալի կոչված Վեօնտէրի թագաւո-
րին հետ, որ Ուպի մեծ թնամին էր, և կը պատրաս-
տվէր որ աս տաղան գարնան մէջ պատերազմի
անոր դէմ. որովհետեւ Հապէշի զարունը Սեպտեմբերի
ամսին է:

Ուպի թագաւորը քրիստոնեայ է. բայց Ուստի —
Ալին՝ երբեմն քրիստոնեայ, երբեմն մահմետական:

ԵԳԻՊՏՈՍ

Աղէքսանդրիա: 15 Հոկտեմբեր: Լ. Գի. Պէշի
Սալթա երթալը խնայվեցաւ հոս. շատ ցաւեցաւ:

ցընելու համար, քաղք է քաղք կը պարտին, քնտանե-
ցուցած ինձերու (խալիֆաներու) վրայ հեծած, առանց
շղթայի կամ ստնձնը գնդու անոնց: Անոնց ետեւէն կեր-
թայ սովորաբար բաղնիքներ մը աղւառ ջերմեանդէն
բու, որոնք ապաշխարութեան համար՝ ոչխարիպէս մէկ
գմէկ կը հըրմըշտին, ու գլխով սառաթի մէկ շէկու կը
զարնեն:

Չիտումալինու մէջ ուրիշ պոնձեր ալ կան Լաօբինի
աղանդէն (որ չինացի խնաստասեր մընէր, ու իրենց ա-
ւանդութիւնները կըսեն թէ՝ Կօմիտասիսէն քիչը ա-
ռաջ ծաղկեցաւ). ասոնք չորս կարգ կը բաժնըվին, ու
իրենց հանգերձին գոյներէն մէկըմէկէ կը զատվին:

Ոմանք սե լաթեր կը հալին, ու մէջքերնուն գօտի-
էն մեծ համիլէ (թեղպիհ) կը կտին, որով քիչը
կը նմանին երուպացի կրօնաւորներուն: Միւս գոյները
ասոնք են, Տօր Լալ, գեշն ու կարմը:

Ունին հաւ ընդհանրական մեծաւոր մը և կապրին
վանքերու մէջ, իշխանաւոր մարդկանց ու ժողովուրդին
տրված ողորմութեամբը:

Ողջախոհութեան ուխտ կընեն ասոնք, բայց չեն պա-

Մէհմետ Ալի փաշան աս լուրը առնելով. ինչու որ՝
զօղված կը տեսնայ զինքը ան բարեկամներէն, որոնց
վրայ շատ վստահութիւն ունէր:

Աղէքսանդրիայի հեռուէն պաշարուելով, ասոնք
8 ին անպատճառ սկսելու է. մինչև ան օրը՝ չէզոք
տէրութեանց, այսինքն՝ անոնք որ Լալիպոսի վրայ
պատերազմ չունին, կընան շարունակել համարձակ Լա-
լիպոսի ու Լաորեստանու հաւահանդիսաները մտնալ
կամ դուրս ելլալ:

Յոսանայի շողենաւը Լ. Լաօֆրաս կոչված, որ խիւս-
րէշ Լաֆէտին Լաորեստան տարաւ, դեռ ետ չի
դարձաւ:

Աս օրերս ճամբայ ելաւ Ֆիւլգոն ըսված հաւը,
Պուլոն երթալու համար, շատ ճամբորդներով, որոնք
ներկայ պարագաներէն ստիպեալ՝ հեռացան Աղէքսան-
դրիայէն:

Պուլոն կը շարունակեն աս հաւահանդիսաւոր ամբո-
ցընել, միտքերնին ան է որ՝ պահպանեն հաւերը, թէ
որ թէրանսէն վրայ յանձնվելու ըլլան:

Հաս խեղճ վիճակի մէջ է Աղէքսանդրիան, ու
ժողովուրդն ալ յանձներ է զինքը ամմէն կերպ պա-
տահմանքներու:

Նեղոս գետի բարձրութիւնը՝ միշտ 22 օր է. թէ
որ ձմեռը քիչը սառտի ըլլայ, վարի Լալիպոսը՝ ցա-
նած ցոյներ չի կրնար ժողվել:

Այսու ամենախիւ՝ անբարձր կը պահանջէ փաշան
ջորը կոնած գետիններուն հարկը, որն որ աւելի խըղ-
ճութեան մէջ կը ձգէ երկիրը:

ՖԻՆԱՆՍ

Փարիզ. Հոկտեմբեր 3, ինիլլան դէ՛, Թագաւորը
Սէն — Պուլոն կը գտնար, Թագաւորին ու Սատալ
Լալիպոսի ընկերութեամբը. երբոր կանգնէր թիւրք
ոխի գետեղերէն, տըլա Քոնքոտ ըսված կամուրջին
մօռ, մէկ մարդ մը՝ որ շատ հեռու չէ ան տղը գտնը-
վող պահպան զինուորներէն, խալիֆան մը պարպեց
թագաւորին կառքին վրայ, բայց բարեբաղդութեամբ
մէջի երօղներուն ամենեկին վրաս մը չըլլալ՝ շարունա-
կելին անոնք իրենց ճամբան: Արեւնայ թէ աս մար-
դը խոր չըլլալ ընտրած էր աս տեղը, ու միտք ունէր

Ալիպօ անուն չարագործին պէս (որ չորս հինգ տարի
առաջ աս թագաւորին վրայ հրացան պարպեց) թագա-
ւորը մեռցունել զինուորներուն բարեւ տալու ատենը. վա-
սըն զի սովորութիւն ունի թագաւորը բարեւ տալու, թէ
զինուորներուն և թէ ազգային պահպաններուն, կառքին
պատուհանին մօտիկնալով, կամ անոր ապակին ճաշ
վար իջեցնելով: Հոն պրանըվող զինուորները՝ վաղեցին
շուտմը աս մարդուն վրայ ու բռնեցին բանալ տարին:

Աս ատենիկալ մարդը, խոստովանեցաւ (իսրար
ըլաւ) իր յանցանքը, ու իմացուց՝ որ իր անունը Սա-
րիոս Տարմէս կը կոչվի, Մարսիլիա ծնած է, ու շա-
տանցե՛ փարիզ կը կենայ ապստակ շփելու արհեստով:
Լալիան վերաբիւ մը հաղած էր աւելի, ու իր խա-
լալան անոր տալիս պահած:

Պուլոն անոր վրան՝ երկու լեցուք փելշուով մէկ կարճ
գանալ ու քանի մը թղթեր: Իր խալալան անոր ինչ-
վան բերանը լեցուք էր, կտոր կտոր եղաւ ու շատ քիչ
վնաս տըլաւ թագաւորին կառքին, բայց իր ձախ ձեռքը
չարաչար խոցվեցաւ: Յիշեալ գէնքը՝ շատ կապարներով
ու աստիճան՝ լեցուցած էր: Կառքին առջեւ դացօղ
ձիւտը աղպային պահպաններէն մէկուն ձեռքը քիչ
մը վերաւորեցաւ: Արեւնի ծառաներէն մէկուն՝ որ
կառքին վրան էր, սրունքը խոցվեցաւ, բայց թեթեւ է
վերքը: Չափէ դուրս բարձրութիւն կը ցըցունէր Տար-
մէս, ու բռնված ատենը կը պոտար բարձր ձանով:
Արեւմտե՛ խալալան, ևս ալէ՛ դիտէր էի նպատակը,
բայց շատ լեցուցած էի:

Հարցուցին աս մարդուն թէ ինչ է արհեստը.
Պատասխան տըլաւ. Բանաւորները մոռցնող.
Հ. Ո՛ր պատճառ եղաւ որ ասանկ սոսկալի յան-
ցանք ըրեր:

Պ. Բանութիւնը ինձի գրգեց (Ֆիթ տըլաւ).
Հ. Քանի ատեն է որ աս բանը միտքդ գրեթես.
Պ. Մէկ ժամ. իմ միտքս ան էր որ աղաւթմ
Յոսանան մէկ մեծ բռնաւորէ մը, որու նման ամեն
եկն ունեցած է:

Կարճահասակ ու մութերես մարդ մընէ Տարմէսը,
իւ շարժուածքը շատ որոտաւ կը ցըցընէ զինքը: Չեռ-
քին վերքը մեծ ըլլալով՝ պէտք եղաւ որ բժիշկ մը
կանչվի, ու կը հաստատեն թէ մատներուն շատը պիտի
կտրվի: Անանկ մեծ ցաւ կուտար վերքը, որ քանի
մը վայրկեան ինկաւ մարեցաւ:

արարողութիւններուն վրայ:

Ասոնց մէջ անանկ խիստ կեանք վարօղներ կան, որ
կը քաշվին կերթան ժայռերուն խոռոչները կը մտնան,
ուր տեղ ճգնաւորի պէս կեանքերնին կանցընեն: Ուս-
միկ ժողովուրդը՝ որ դիւրաւ կը խորվի միտակ դրսէն տե-
սածին վրայ դատողութիւն ընելով, մեծ սուրբերու տեղ
կը դնեն զանոնք, առատ ողորմութիւն ու ուսելիքներ
կը տանին անոնց, ասանկով՝ բանի մը պակասութիւն չեն
ունենար աս խաբեբաները՝ ան առանձնութեանը մէջ՝
ու իրենց կերակուր ու ողորմութիւն տրվող պարգամիտ-
ներէն աւելի հանդիսաւ կեանք կը վարեն, ու անառա-
կութենէ ալ բնաւ ետ չեն կենար:

Չիտումալինի պոնձերը կը թողուն որ մագերիններ
կըննայ, ու ամենեկին չեն անիլեր զրուխին: Կը պար-
ծենան միշտ՝ թէ ուղած ատենին կընան անձրե իջեցընել.
բայց աս պարծենալը՝ երբեմն շատ սուղ կը նստի իրենց:
Լըբոր մէկ պոնձ մը խօսք կուտայ թէ անձրե պիտոր զայ,
ու վեց օրվան մէջ իր խոստմունքը չի կատարվի, խաբե-
բայի տեղ դնելով՝ շարաչար ծեծ կուտան անոր:

Հեր: Սակայն՝ թէ որ մէկը բռնըվի որ կը մեղանչէ աս ուխ-
տին դէ՛, խալիֆ կը պատժեն անոր անժողկալութիւնը:
Ուրմիկ կրօնաւորին պարանոցը տաք երկաթով մը կը
ծակեն՝ ու շատ երկար շղթայ մը կանցընեն անկից. ու
ասանկ ցաւալի կերպարանքով՝ զինովին մեղի կը պտըտ-
ցընեն քաղաքին փողոցները: Աս կըթուութիւնը կը շա-
րունակին, ինչվան որ յանձաւորը՝ հասարակութեան
տրված ողորմութիւնէն, շատ դրամ ձեռք կը բերէ, որն
որ պոնձերը կը յափշտակեն անկից: Ամենեկին հրաման
չի կայ որ աս կերպ ապաշխարութիւն քաղող՝ ձեռքով
վեր վերցընէ իր շղթան, անոր ծանրութիւնը թեթեւը-
նելու համար, ուրիշ պոնձ մալ միշտ ետեւէն կերթայ.
ձեռքը խաղաղան (խալիֆ մը) ունի, ու չի թողոր որ
ասանկ ընելով քիչ մը հանդստանայ: Մասնաւոր պաշ-
տօնը Լաօբինի աղանդին հետեւող պոնձերուն, ապա-
կայ բաները դուշակել է, դեկըր երգմեցընել, ու
փնտռել փիլիսոփայական քարը (որու համար կը առատ-
պէլեն քիմիագործները թէ՛ հրահալըլքները (մատեն-
ները) ոսկի կը փոխէ): Պօ շատուածը պաշտող պոն-
ձերուն գործը՝ վերակացութիւն ընել է մեռել թաղելու

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Պէրուլթ քաղաքը՝ հին ատենի Ռերիտոն ըսվածն է . ուր տեղ Սիդոնի գաղթականները կը բնակէին : Համի տեառն 566 , մեծ շարժմը եղաւ ու կործանեց աս քաղաքը . հազիւ թէ նորոգված էր , երբոր Սալակինոնները երկար ատեն պաշարեցին ու տիրեցին ասոր : Հետոյ Պոտոլին՝ Երուսաղէմի Թագաւորին ձեռքը անցաւ . բայց 1111 ին , Սալակինը վնասեց անկից բոլոր քրիստոնեաները : Ուրիշներուն ձեռքն ալ ինկաւ Պէրուլթ քաղաքը , ու վերջապէս Լամիր Վաքըր — Լատինի բնակարանը եղաւ , որ Տիւրքներէ լուծն իշխանն էր : Սուլթան Սուրուտ ք , հզօր Թաղաւորը , առաւ աս քաղաքը յիշեալ Լամիրին ձառքէն , որ պատերազմի մէջ մեռաւ , ու ան ժամանակէն մինչև հիմայ՝ Օսմանեանց իշխանութեան տակ կը մնայ :

Պէրուլթի մէջ 10—12,000 բնակիչ կար , ու Լատիններէ երկեւի իսկէն էր , ուսկից Վամասկոս քաղաքը՝ որ Լաւրոպայի և Լաիայի վաճառքներուն համբարանոցն է , կընդունէր և կը խրկէր իր ապրանքները . երկրին բերքը՝ ու գլխաւորապէս Լիւբանանու մետաքսը , ասկէց կ'առնէին ու օտար քաղաքներ կը տանէին :

Երբոր Վաղդիայից տիրեցին Լազիպտոսի , ան տարվան եկամուտը՝ 35,502,851 Փրանք էր . շատ փոխվեցաւ յետոյ աս երկրին եկամուտը . 1822 ին 47,788,000 Փրանքի կը հասնէր . 1833 ին՝ ինչ վան 63 միլիոն ելաւ . 1838—1839 , 168 միլիոն Փրանք եղաւ . բայց անտարվան պատերազմի համար եղած ծախքն ալ՝ 196 միլիոն էր . ասոր համար նոր տուրքեր դրաւ փաշան , Լազիպտոսի ու Լատին տանի բնակիչներուն վրայ :

Լազիպտոսի ժողովուրդը՝ օրէ օր պակսելու վրայ է . ու հիմայ այսչափ ժողովուրդ կայ :

Օտարական	30—40,000
Քեօլեմէն	800
Լսիտի	16,000
Նուպեացի կամ սև	11—12,000
Հայոց ազգէն	2,000
Լատրի	3—4,000
Յոյն	6,500
Հրէայ	3—4,000

— Յունաստանի կազմեաները կուտան աս հետագայ լուրերը :

» Լամուս 5 ին , շաբաթ իրիկուն , լուսաւոր վառ մուկը մը երեցաւ երկինքը , Նաբօլի տի Ռօման հայի վրայ , ու բոլոր քաղաքը ցորեկի պէս լուսաւորեց . յետոյ մեծ որոտմունքով ճաթեցաւ ու անէրիւնցի եղաւ :

» Սուլայու մէջ ծեր մը կայ Լատրիքօ Լիւքսի անունով , որ 102 տարվան է , ու կրնայ շարունակ 10 ժամ տեղ բալել . 80 տարու էր երբոր որդի մը ծնաւ ասոր , որ իր ծնողէն աւելի ուժեղ պիտոր ըլլայ :

Պ(Ո)ԼԻՍ

21 Սոյիս 1841 :

Լճառա	109—110½
Օսէսա	19½
Սարսիլիս	172—176
Սիւննա	445—447
Թրէստի	444—446

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Լճառա , 1 հոկտեմբեր . ասոր մեղաթիւ ծախված մետաքսի գիները ասոնքն են . 1928 պարկա Պէնկալայի ազրանք , 12½ 17¾ շէլին : 596 պարկա Չինուսիւնի , 21—26 շէլին . 45 պարկա Պրուսայու , կարճ խալպան՝ 12¾—17¾ , երկան խալպան՝ 11¼—14 շէլին : 3 պարկա Պարսկաստանի 8—11 շէլին : Լազիպտի մետաքսէն քիչ ծախվեցաւ ու գիները իջնալու վրայ են : Հիմայ քաղաքիս մէջը միայն 4028 պարկա Պէնկալայի մետաքս կայ , ու 1880 պարկա Պարսկաստանի .

Լիւրիւփուլ , 2 հոկտեմբեր : 3000 պարկա բամբակ վաճառվեցաւ ասոր , այսինքն 500 պարկա Սուրաթ , 4—47½ շէլին : 100 պարկա Լազիպտոս , 10¼—12 : 150 պարկա Վերնաւիւք , 8¾ : 30 պարկա Սարանեան , 85½ : 50 պարկա Պաշկա , 8½ . Լէմնացածը Սիւրեալ — Նահանգաց ապրանքէն , 5¼—5½ շէլին :

Սարսիլիս , 2 հոկտեմբեր : Կահիւի առուտուր քիչ եղաւ աս շաբաթ , ու գիները չի փոխվեցան , միայն 600 տոպրակ Հայթիու ապրանք վաճառվեցաւ , 67½ Փրանք խանթարը , ու 500 տոպրակ Սիւրի . 61¼ :

Կործատուններուն վերաբերեալ ձէթին գինը մինչև 133½ Փրանք իջնալէն յետոյ , կրկին բարձրցաւ , գրամի հարկաւորութեան ու վաճառմունքները վերջ ըլլալուն համար : 128 էքթօրի Սիւրիլիի ապրանք ծախվեցաւ , 134½ Փրանք . նմանապէս և 640 էքթօրի Սիւրիլիի ծախվեցաւ մէկ ամիսէն ետքը ապրանքը աւանդելով (թէսիւմ ընկելու) պայմանաւ : Բայց հիմայ աս գիներով վաճառող չի կայ , ու ապրանք ունեցողները 136 Փրանք կուզեն :

Սուտուր ձէթին գիները միշտ թուլ են . Լաւ շաբաթ միայն 70 վառիլ Կոստանայի ապրանք վաճառվեցաւ , 197 Փրանք էքթօրի թրան . որոնցմէ մէկ մասը դուրս խրկելու համար , ու մէկ մասը քաղաքին հարկաւորութեանը համար :

Սապին՝ աս օրերս քիչ մը ուղղվեցաւ , քանի մը նաւ բռնան (երկրի) տակ ըլլալուն , որոնք սապին կը բռնաւորեն դուրսի համար : 800 տունտուկի չափի գեղնագոյն կապուտ ապրանք վաճառվեցաւ , 46—46½ Փրանք խանթարը :

Հորենի գիները թուլ են միշտ ու քիչ առուտուր եղաւ աս շաբաթ . Օտէսայի ապրանքը կախուլ ու կարծր մէկ տեղ՝ 27—27½ Փրանքի վաճառվեցաւ :

Իրինձ ունեցողները՝ շատ բարձր գին ուղեկնուն պատճառաւ , առուտուր չի գաւ աս շաբաթ , լաւ ապրանքը՝ 24½ Փրանք խանթարը գիրաւ կը վաճառվի . բայց քաղաքիս մէջը եղած բրինձներուն մեծ մասը՝ միջակ ապրանք է , ու առաջին տեսակէն քիչ կայ . ուստի թէ որ Նէնովայէն լաւ բրինձ գալու ըլլայ , աներկբայ շահաւէտ գիներով պիտի ծախվի :

Լմերիքայի բամպակներուն գիները թուլ են . նմանապէս և Լիւրիւփու բամպակը առնող քիչ կայ . աս շաբաթվան եղած ծախքերը ասոնքն են , հարուրին 2 . ըսքօն թով :

30 պարկա . Քրքաղաճ՝ խանթարը	80 Փրանք :
25 . — . Լտանա	62½ . .
225 . — . Դիւմէլ	125 . .
110 . — . Լուիզիան	88 . .
11 . — . Քրքաղաճ	79, 20 . .
10 . — . Լաւ	80, 25 . .
99 . — . Լաիլուլ	69, 30 . .
10 . — . Լիպրոս	68, 25 . .

Սետաքս առնող քիչ կայ , ու աս շաբաթ միայն քանի մը պարկա ծախվեցաւ . Պրուսայու ապրանքը կարճ խալպան՝ 18¾ Փրանք , կէս քիւրկրամը՝ այսինքն՝ 160 տիրէմը : Սէշտուտը՝ երկան խալպան 22 Փրանք , հարուրին 2 ըսքօն թով :

Լիւրիւ , 1 նոյեմբեր : Կահիւի ծախու առնող շատ կայ , ու քաղաքիս մէջ ապրանք քիչ մնաց . ասորվան գինը 725—735 զուռուշ է . ու կը յուսացվի թէ աս գիները

կը գիմանան . որովհետեւ ձմեռը մօտ ըլլալով՝ աս ապրանքին վաճառվելու յարմար ժամանակն է :

Լնկիլիզու . ու Լոլանտայու ձերմակ շաբաթէն ծախս եղաւ աս շաբաթ , 245—266 զուռուշ խանթարը . Լաւ վանայի կապոյտ ու գեղնագոյնը՝ 185—205 զուռուշ . ապրանք քիչ մնաց :

Չիվիտի առուտուր չեղաւ աս օրերս , որովհետեւ քանի մը նաւ աս ապրանքէն բռնաւորված գալով , ծախու առնողները կսպանն որ գիները իջնան . աս օրվան արժէքը 105—122 զուռուշ է ըստ տեսակին :

Սէկ ման խրմըզ վաճառվեցաւ 95 զուռուշ օխան :

Կարանֆիլ քիչ կայ , գինը՝ 17½ զուռուշ օխան :

Օէնձէֆիլը՝ ըստ տեսակին 135—140 զուռուշ ծախվեցաւ . բայց թէ որ ապրանք գայ Լաւրոպայէն , աս գիները խկոյն կիջնան :

Բօմի զալօնը՝ 8½—9 զուռուշ է . քիչ ապրանք կայ :

Չուպուկ երկաթը՝ Լնկիլիզու՝ 70 զուռուշ է խանթարը . բայց քիչ ապրանք կը բշվի կոր :

Լաիալիս քիչ մնաց . որովհետեւ բաւական ապրանք խրկվեցաւ Լնկիլիզու , Կոստան ու Լիւրիւ . աս օրվան գինը 305—320 զուռուշ է առաջին տեսակը , ու 208—215 երկրորդ տեսակը :

Կսպիլի արժէքը 19—23 զուռուշ է արշերը , ըստ տեսակին . երկու տարի է որ , աս ձեռագործ ապրանքը լուս չեն գործեր , ու տեսակը շատ գեղցուցին որ աժան գնով կարող ըլլան ծախելու :

Բամբակի հոնձը աս տարի լաւ է , բայց շատ չէ կընան . աս օրվան գիները 230—245 զուռուշ խանթարը :

Քէք պոյայու գիները շատ բարձրնալուն համար ծախու առնող չի կայ . որովհետեւ Լաւրոպայի ծախված գիններուն համեմատելով ձեռք չի տար , վերջին ծախքը 212—222 զուռուշ է գաւ :

Նէհրի գինը՝ թուլ է 32—33 զուռուշ օխան , ու կը կարծենք որ աս գիներն ալ չեն գիմանար :

Փարամուտ քիչ մնաց քաղաքիս մէջ , ու գիները 70—78 և 82 զուռուշ ըստ տեսակին :

Պրուսայի մետաքսը շատ կուզվի . երկան՝ խալպան 275—280 զուռուշ թէֆէն . կարճ խալպան՝ 296—304 :

Սէշտուտը՝ 235—255 , ապրանք ունեցողները հաստատ կը մնան աս գիներուն վրայ . ուստի չենք կարծեր որ իջնան :

Լիւրիւ գիները թուլցան քիչ մը , 83 զուռուշ չէքին առող կայ . բայց առող չի կայ :

Սէ Գիտորը՝ 400—410 զուռուշ խանթարը . ձերմակը 300—305 . ապրանք քիչ կայ . ուստի կը կարծենք որ աս գիները կը գիմանան :

Լոր հոնձին ձէթ մարտին կամ ապրիլին ընդունելու՝ պայմանաւ , ու արժողութեան իրեք մասին երկու մասը հիմակվենէ պատրաստ դրած հատուցանելով՝ 185 զուռուշ լիւսաւալեցաւ , ապրանքը նախ մէջը աւանդելու է ծախողը , բոլոր խարճը իր վրան :

Սէ չամիլը՝ 27—30 զուռուշ խանթարը . կարմիրը . 55 85 ըստ տեսակին . կուտուրը 135—160 :

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԲԱՆՏԵՆՆԵՐ . աս օրագիրը

առ այժմ տասը՝ օրը մէկ անգամ կը տրպվի . բայց քանի մը ամիսէն ետեւ շաբաթը անգամ մը պիտի տրպվի : Գին տարեկան ստորագրութեան 120 զուռուշ է , կանխիկ (փէշին) . սվոր կուզէ կրնայ ստորագրվել :

Լիւրիւ՝ օրագրութեան տրպարանը :

Պօլիս՝ Սէ Գիտոր լիւրիւքի Ալալալանեան Վաւիթ Լիւրիւքի գրատունը :

Թրքիստ՝ Լիւրիւքի Լիւրիւքի Լիւրիւքի գրատունը :

Պուրսա՝ Քաղաքիս Լիւրիւքի Լիւրիւքի մաղաղան :

Թօսթաթ՝ Սէ Գիտոր խանթար Լիւրիւքի մաղաղան :

Սանուկ ու մահօտիկ Լիւրիւքի Լիւրիւքի մաղաղան :

Լիւրիւքի՝ Փարսկական Պօլիս Լիւրիւքի վաճառատունը :

Լիւրիւքի՝ Խալիկիւն մահօտիկի հարութիւն աղային մաղաղան :

ԴՏՊԵՐԵՆԻ ՍՏԵՓԵՆՆՈՍ ՊԵՊԵՆՆԵՐ